

5.4	Leszek Każmierczak	-//-	-//-	03.02 .2015	7	https://www.youtube.com/watch?v=HMR1Dmn42-Q
5.5	Michał Żurawski	-//-	-//-	27.01 .2015	23	https://www.youtube.com/watch?v=xhWaMeASgdo
5.6	Natalia Kukulka	-//-	-//-	27.01 .2015	5	https://www.youtube.com/watch?v=GhD5RXme9A

Die Rede der Interview-Sprecher ist durch einige Abweichungen von der orthoepischen Norm gekennzeichnet, was sich in der Zunahme an modifizierten Allophonen der Vokale und Konsonanten widerspiegelt. Die Spontanäußerungen können als das Ineinandergreifen der gehobenen Formstufe des Vortrags und der Diskussion (IIa) mit der lässigen Gesprächsstufe (IIb) charakterisiert werden, d.h. die Standardausprache grenzt an der Alltagssprache, eine leichte regionale Färbung der Melodik ist dabei vorhanden [1, c. 63].

Die Instrumentalanalyse ermöglicht die Erhaltung einer objektiven Information über die Realisierung der Vokale und Konsonanten im vorbereiteten und spontanen Sprechen. Die Oszillogramme sichern die Erforschung der Dauer von Lauten der zu vergleichenden Sprachen sowie der visuellen Grenzen von markierten Lautsegmenten gemäß der allgemein anerkannten Methodik der phonetischen Analyse.

Also, das Untersuchungsmaterial stellt die statistischen Forderungen in Bezug auf seinen Umfang zufrieden; die Sprecher stellen eine relativ homogene Gruppe dar, ihre Sprechweise entspricht allen notwendigen Parametern und ist auf der segmentalen Ebene frei von den regionalen Färbung.

Die vorherigen Ergebnisse dieser Studie sind jedoch nicht zu verallgemeinern, da für eine gründliche und erschöpfende Untersuchung ein umfangreicheres Korpus von Lautsegmenten vorhanden sein sollte, die in unterschiedlichen kommunikativen Situationen, u.a. im Spontansprechen vorkommen.

Literaturverzeichnis:

1. Meinhold G., Stock E. Phonologie der deutschen Gegenwartssprache. – Leipzig: VEB, 1982. – 256 S.
2. Steinberg J. Geflüsterte Plosive Eine akustische Untersuchung zum Stimmhaftigkeitskontrast bei Plosiven im Deutschen // Hallesche Schriften zur Sprechwissenschaft und Phonetik. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2008. – 146 S.

УДК 81'373.231

Н. О. Свистун,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ОСОБОВІ ІМЕНА ЯК ЗНАКИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИ: ТЕОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті охарактеризовано особове ім'я як знак ідентифікації та індивідуалізації особи, проаналізовано основні теоретичні проблеми розгляду особових імен в сучасній антропоніміці, описано фактори, які впливають на вибір імен для новонароджених.

Ключові слова: антропонім, антропоніміка, іменник, особові імена.

ЛИЧНЫЕ ИМЕНА КАК ЗНАКИ ИДЕНТИФИКАЦИИ И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ: ТЕОРИЯ ИССЛЕДОВАНИЙ

The article describes personal name as a mark of person identification and individualization, analyzes the main theoretical consideration of the problem of personal names in modern anthroponomy, and describes factors that influence the choice of baby names. The names system, which builds today, still requires study, but the study of anthroponomy already have an excellent academic background, such as scientific articles and scientific monographs. In the historical development anthroponomy improved as science. It examines different approaches to the interpretation of the personnel names in general.

Dynamic changes often appear in own people personal names. Some names fell out of use, acquiring the status of infrequent and rare, others are in active use, assuming the status of the most common and widely used. Anthroponomy system moves not only in diachronic terms (changing composition names), but in synchronic (names, used in a specific period of life language interrelated).

Therefore synchronic and diachronic analyzes, with various items within a research facility (of language or one of its elements) complement each other and allow you to track the present state of names and their changes in the course of historical development.

Exploring names of certain region, one should allocate it synchronic changes to, first, examine the system connections of structural elements and their functioning in a particular moment of life and language, and secondly, imagine the history of language by matching as many synchronous cuts as possible. The continuous research of personal names on the certain territory, carried out for a long time, makes possible to detect names diachronic changes on certain territory, its major trends, allows us to trace patterns of development and functioning of national names in general.

Key words: anthroponomy, anthroponimics, names, personal names.

PERSONAL NAME AS A MARK OF PERSON IDENTIFICATION AND INDIVIDUALIZATION: THEORY RESEARCH

В статті дана характеристика личного имени как знака идентификации и индивидуализации личности, проанализированы главные теоретические проблемы рассмотрения личных имён в современной антропонимике, описаны факторы, влияющие на выбор имён для новорождённых.

Ключевые слова: антропоним, антропонимика, именник, личные имена.

Власне ім'я розглядається переважно як мовне явище в аспекті його лінгвістичного та історичного розвитку. Ім'я – це знак, на основі якого індивідуалізується та ідентифікується особа.

Інтерес до людини в усьому розмаїтті її проявів не міг не позначитися на концепції імені, що перетворювалося на межову категорію, оскільки ставало точкою перетину зовнішнього і внутрішнього світів, специфічно відбивало сутність людської природи. Власні імена як своєрідна частина лексичного складу мови є цінним джерелом для різноманітних аспектів лінгвістичних досліджень. Так, А. Білоусова дослідила імена осіб та їх синтаксичні особливості [1], Л. В. Бублейник – значення способу номінації в міжмовних лексико-семантичних співвідношеннях [3], О. Ю. Карпенко – особові імена як концепти та форми їх профілювання [4] тощо.

Сучасні офіційні імена українців такі ж давні, як і офіційно-діловий стиль сучасної української мови. Вони склалися як система тільки у XIX столітті. Історично їм передувала система канонічних імен. Лише у XIX столітті визначилося те коло імен, які з часом усталилися в офіційно-діловій сфері.

Дослідники антропоніміки значну увагу приділяють іншомовним варіантам власних особових імен. Так, П. П. Чучка зазначає, що іншомовні варіанти часто проникали в напівофіційні та навіть й в офіційні записи громадян української національності на різних землях України впродовж усієї її історії [11, с. 19]. Більшість іменних варіантів, поширених на Україні та на сусідніх землях, справді наділена національними рисами. Національну специфіку становлять лише кілька залишкових дохристиянських імен варязького, дако-фракійського, тюркського походження, що властиві деяким із названих регіонів, а також група західноєвропейських календарних імен, які поширилися тут головним чином протягом XX ст. [11, с. 19]. Отже, в генетичному відношенні слов'янські імена майже однакові, основним джерелом для них є греко-латинський християнський календар. Проте у час багатоявкової фонетичної і морфологічної адаптації кожна мова виробила свої національні офіційні варіанти чи еквіваленти для кожного з календарних імен.

На особливу увагу заслуговує питання про українські автохтонні власні особові імена. В історії антропоніміки усіх народів, що прийняли християнство, відбувається цілий переворот, яким була заміна давніх автохтонних власних імен новими, християнськими іменами, основу яких становили введені у «Святці» і церковний календар власні імена старосврейського, грецького і латинського походження.

В українській лінгвістиці різнопланово і за різними аспектами дослідження українських власних імен вперше здійснив П. П. Чучка [10]. Ученим проаналізовано багатий фактичний матеріал, систематизовано та подано цікаві власні наукові спостереження.

Останнім часом зацікавлення дослідників привернула проблема статичності і динаміки мови, а також методів синхронічного та діакронічного її опису. Антропонімічна система динамічна. Вона, як зазначає В. Д. Бондалетов, рухома не лише в діакронічному плані (змінюється склад імен), а й в синхронічному (імена, вживані в конкретний період життя мови, взаємопов'язані між собою) [2, с. 92]. Саме тому синхронічний та діакронічний аналізи, маючи різні предмети дослідження в межах одного об'єкта – мови або котрогось її елемента, – доповнюють один одного та дають змогу простежити і сучасний стан іменника, і його зміни в процесі історичного розвитку. Досліджуючи іменник певного регіону, доцільно виділяти в ньому синхронічні зміни для того, щоб, по-перше, вивчити системні зв'язки структурних елементів та їх функціонування в конкретний момент життя мови і, по-друге, увияти собі історію мови шляхом зіставлення якомога більшої кількості синхронних зрізів [2].

Взявши за основу якісно-кількісний метод, запропонований В. Д. Бондалетовим, дослідники виділяють широковживані і маловживані імена. Для цього кількість носіїв кожного року (зрізу) ділиться на кількість імен. Одержане число, заокруглене до цілого, є середнім коефіцієнтом однойменності (СКО). Імена з кількістю носіїв, що дорівнює СКО і вище – широковживані, нижче СКО – маловживані.

Протягом останнього тисячоліття система власних імен українців зазнала кардинальних структурних та функціональних змін. Першим кроком у створенні нового національного іменника було руйнування донціональної системи власних імен, функціонування якої ґрунтувалося на більш-менш чіткому розмежуванні сфер уживання імен-церковнослов'янців та їх народнорозмовних відповідників. Перші вживалися передусім у текстах на релігійну тематику, у літературних творах і офіційних документах, другі побутовали переважно в різних формах усного мовлення.

Із філософського погляду імена характеризує видатний учений, філософ П. А. Флоренський [9]. У публікації рукопису «Імена» з його особистого архіву він дає тлумачення імені і зазначає, що у мові повинен обов'язково бути присутній особливий розряд слів, що обслуговують сторони пізнання – конкретних категорій і понять. Таким розрядом слів самопізнання людство визнавало і визнає імена. Важливе місце, на думку вченого, займає запозичення імен, оскільки, запозичуючи ім'я, народ бере одну із його морфологічних ознак, наприклад, *Matthoya, Mamviü/ Mamfiü, Феодор/Федір, Theodor* – це сукупність імен, які мають спільну систему, хоча фонемний склад цих імен різний. Імена запозичуються, перекладаються, підлягають аррадикації, морфологічним змінам – і так набувають нового вигляду, у більшості випадків дуже далекого від первинного. Імена є дуже цінним елементом культури, це «ядро, основа особистості», особовий інваріант, в якому поєднується семема, морфема і фонема (звук, значення, єдність форми і змісту).

Важливим чинником у дослідженні особових імен є лексикографічні джерела, зокрема словники: «Словник-довідник «Власні імена людей» Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківської за ред. В. М. Русанівського [7], «Словник українських імен» І. І. Трійняка [8] та ін.

Слід зазначити, що не менш значущим є екстралінгвальний фактор. Суспільне функціонування особових імен, а саме їх вибір, відіграє в житті людей важливу роль. Важливими є й громадсько-правові аспекти, тому зрозуміло, що в цій галузі важливе місце займає мовна культура, невід'ємною частиною якої є граматичні аспекти. Мовна культура, яка реалізується в галузі особових імен, опирається, з одного боку, на мовні фактори, що базуються на теорії літературної мови, на її науковому описі і на соціолінгвістичних дослідженнях, з іншого боку – на позалінгвістичні фактори, які ґрунтуються на теоретичних знаннях про закони розвитку суспільства в синхронному та діакронічному планах і на пізнанні, запозиченому із соціальної психології. Імена, що використовуються в певну епоху чи конкретний період історичного розвитку, взаємно впливають одне на одного. Із розвитком суспільства система імен має можливість «само видозмінюватися» [5, с. 66]. Чеська дослідниця М. Кнаппова виділяє два способи збагачення іменного репертуару:

- 1) повернення до життя старих, призабутих імен;
- 2) запозичення чужомовних імен.

Професор С. М. Пахомова, досліджуючи сербську антропонімію XIV ст. на матеріалі Дечанських грамот, теж вказує на розвиток антропоформул в слов'янських (і не слов'янських) мовах внаслідок екстралінгвальних факторів. Основна причина – соціальна: внаслідок зміни структури суспільства та стосунків між його членами важливим стало не тільки на-

живати особу, а й ідентифікувати її, визначати її місце серед інших членів соціуму. Другою причиною дослідниці називає невідповідність кількості імен числу денотатів, що виникає, з одного боку, внаслідок скорочення списку імен, а з іншого – у результаті постійної зміни демографічної ситуації, коли збільшення чисельності населення не супроводжується розширенням кола функціонуючих у суспільстві імен [6].

Відомо, що система імен, яка побутує на сьогодні, ще вимагає вивчення, однак антропонімічні дослідження вже мають багате наукове підґрунтя, яким є наукові статті та монографії вчених. У процесі історичного розвитку антропонімія удосконалюється як наука, аналізуються різні підходи до тлумачення особового імені та власних назв загалом.

Динамічні зміни найчастіше відображаються у власних особових іменах людей. Одні імена виходять з ужитку, набуваючи статусу маловживаних і рідкісних, інші входять до активного вжитку, набуваючи статусу широкоживаних та найуживаніших. Антропонімічна система рухома не лише в діахронічному плані (змінюється склад імен), а й в синхронічному (імена, вживані в конкретний період життя мови, взаємопов'язані між собою). Саме тому синхронічний та діахронічний аналізи, маючи різні предмети дослідження в межах одного об'єкта – мови або котрогось її елемента, – доповнюють один одного та дають змогу простежити і сучасний стан іменника, і його зміни в процесі історичного розвитку. Досліджуючи іменник певного регіону, доцільно виділяти в ньому синхронічні зміни для того, щоб, по-перше, вивчити системні зв'язки структурних елементів та їх функціонування в конкретний момент життя мови і, по-друге, уявити собі історію мови шляхом зіставлення якомога більшої кількості синхронних зрізів.

Суцільне дослідження особових імен певної території, здійснене протягом тривалого часу, дає змогу виявити діахронічні зміни іменника певної території, основні тенденції, що діють при цьому, дозволяє простежити закономірності розвитку і функціонування загальнонаціонального іменника загалом, бути предметом подальших наукових досліджень у галузі антропоніміки.

Література:

1. Белоусова А. Имена лиц и их синтаксические свойства / А. Белоусова // Слово и грамматические законы языка / [Лопатин В. В. и др. ; отв. ред. Н. Ю. Шведова] – М., 1989. – С. 131–206 (Имя).
2. Бондалетов В. Д. Русская ономастика / В. Д. Бондалетов. – М.: Просвещение, 1983. – 224 с.
3. Бублейник Л. В. Про значення способу номінації в міжмовних лексико-семантичних співвідношеннях / Л. В. Бублейник // Мовознавство. – 1992. – № 2. – С. 29–33.
4. Карпенко О. Ю. Особові імена як концепти та форми їх профілювання / О. Ю. Карпенко // Наукові записки ТДПУ ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2003. – С. 27–34. (Серія «Мовознавство»; ч. 1).
5. Кнаппова М. Языковые аспекты общественного функционирования личных имён / М. Кнаппова // Ономастика и грамматика : сб. статей / [отв. ред. Л. П. Калакуцкая]. – М. : Наука, 1981. – С. 66–73.
6. Пахомова С. М. Сербська антропонімія XIV століття в контексті становлення формул іменування (на матеріалі Деканських грамот) // Ономастика та етимологія : зб. наукових праць на честь 65-річчя І. М. Железняк : статті / С. М. Пахомова. – К., 1997. – С. 187–200.
7. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : словник-довідник / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська. – К., 1996. – 335 с.
8. Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. – К. : Довіра, 2005. – 509 с.
9. Флоренский П. А. Имена / П. А. Флоренский. – М. : ЭКСМО–Пресс, X. : Фолис, 1998. – 912 с. – (Сочинения).
10. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття. Вступ та імена : конспект лекцій / Павло Чучка. – Ужгород : Видавництво УДУ, 1970 – 104 с.
11. Чучка П. П. Антропонімія як засіб етнічної ідентифікації людності / П. П. Чучка // Мовознавство. – 1988. – № 1. – С. 11–21.

УДК 821.111'06–3.09:81'22'42

О. В. Сподарик,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ХРОНОТОП У БРИТАНСЬКОМУ ПОЛІКОДОВОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Стаття присвячена дослідженню реалізації текстової категорії хронотопа у британському полікодовому художньому тексті початку XXI століття. Зазначено особливості реалізації субкатегорій хронотопа темпоральності і локальності на вербальному та іконічному рівнях.

Ключові слова: полікодовий художній текст, хронотоп, локальність, темпоральність, проспекція, ретроспекція.

CHRONOTOPE IN BRITISH MULTISEMIOTIC FICTIONAL TEXT

The article is devoted to the analysis of semiotic nature of a multisemiotic fictional text and the means of implementing a textual category of chronotope. The texts of British literature of the beginning of the XXI century served the material for analysis. A multisemiotic text is characterized by greater efficiency in data transmission compared to a purely verbal text due to the use of various channels of information transmission and their flexible structure. While interacting, verbal and iconic means provide integrity, coherence of the text and form its communicative effect. The peculiarities of implementing the subcategories of chronotope – locality and temporality, have been highlighted.

The analysis of a multisemiotic text demonstrates that the combination and mutual integration of elements of different semiotic systems is its inherent property and it confirms the fact that multisemiotic text components appear as a single structural and semantic unit, aimed at pragmatic effect on the recipient.

Key words: multisemiotic fictional text, chronotope, locality, temporality, prospection, retrospection.

ХРОНОТОП В БРИТАНСКОМ ПОЛИКОДОВОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ

Стаття посвящена исследованию реализации текстовой категории хронотопа в британском поликодовом художественном тексте начала XXI века. Указаны особенности реализации субкатегорий хронотопа локальности и темпоральности на вербальном и иконическом уровнях.

Ключевые слова: поликодовый художественный текст, хронотоп, локальность, темпоральность, проспекция, ретроспекция.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістичній науці поки що не запропоновано єдиної вичерпної номенклатури основних категорій тексту, так само як і чітких критеріїв розмежування категоріальних і некатегоріальних ознак тексту. Це пояснюється надзвичайною чутливістю тексту до змін у середовищі його функціонування, а, відповідно, рухливістю категоріальних властивостей, які значною мірою залежать від типу та специфіки тексту.